

Gwerthusiad o raglen Gwynedd Ni

Paratowyd gan Lafan

Mawrth 2026

Wedi ei ariannu gan
Llywodraeth y DU

Funded by
UK Government

Gyda diolch i Alys Rees Jones a Rhian Elin George am gydweithio'n agos â ni drwy gydol y cyfnod gwerthuso a rhannu'r data oedd ei angen arnom i gynghyrchu'r adroddiad hwn.

Manylion cyswllt

Lafan

M-Sparc

GAERWEN LL60 6AG

post@lafan.cymru

01248 665624

Awdur yr adroddiad

Dr Irfan Rais

Gofynnwn yn garedig i chi gyfeirio unrhyw gwestiynau sy'n ymwneud â'r adroddiad hwn at irfan@lafan.cymru

Crynodeb gweithredol

Mae Gwynedd Ni yn rhaglen sy'n cael ei hariannu gan y Gronfa Ffyniant Gyffredin ac sydd â'r nod o adfywio canol trefi a chryfhau cymunedau ar draws Gwynedd. Gyda chyfanswm o £1.28m o gyllid CFFG a chyfraniadau cyfatebol, mae'r rhaglen yn darparu gwelliannau i llefydd cyhoeddus, prosiectau cymunedol, mentrau diwylliannol, gwelliannau hygyrchedd, ac arbrofion arloesi.

Gwerthusiad ysgafn ydy hwn sy'n dangos ei bod y rhaglen yn symud yn gadarnhaol ymlaen, gyda 53.2% o'r gyllideb wedi'i gwario, a'r gwaith sy'n weddill i'w gwblhau erbyn mis Mehefin 2026. Cefnogodd y rhaglen amrywiaeth o brosiectau gan gynnwys uwchraddio caeau chwarae, gwelliannau i ardaloedd cyhoeddus mewn trefi, astudiaethau dichonoldeb ar gyfer datblygiadau'r dyfodol, a phrosiectau peilot IoT.

Mae'r ymgysylltiad â 55 o gynghorau tref a chymuned yn dangos cyrhaeddiad lleol cryf, gyda llawer yn canmol cefnogaeth glir ac ymatebol gan swyddogion y Cyngor. Roedd y Gronfa Cynghorau Tref a Chymuned yn arbennig o gadarnhaol, er bod rhai heriau wedi'u nodi o ran terfynau amser tynn a gofynion caffael mewn ardaloedd gwledig.

Mae effeithiau cynnar yn cynnwys gwell hygyrchedd, cyfleusterau cymunedol o ansawdd gwell, mwy o falchder lleol, a pherthnasoedd gwaith cryfach rhwng Cyngor Gwynedd a'r cynghorau cymunedau a threfi., Er nad oes modd asesu canlyniadau economaidd hirdymor eto, mae'r rhaglen eisoes yn creu sail cadarn ar gyfer adfywio egangach yn y Sir.

Tabl Cynnwys

.....	<i>i</i>
<i>Crynodeb gweithredol.....</i>	<i>iv</i>
<i>Cyflwyniad</i>	<i>1</i>
<i>Y briff</i>	<i>1</i>
<i>Model rhesymeg a fframwaith gwerthuso.....</i>	<i>1</i>
<i>Methodoleg</i>	<i>2</i>
<i>Trosolwg o'r rhaglen</i>	<i>3</i>
<i>Theori newid y prosiect</i>	<i>3</i>
<i>Cynlluniau a gyflawnwyd.....</i>	<i>5</i>
<i>Perfformiad y rhaglen</i>	<i>9</i>
<i>Astudiaeth achos 1: Cronfa Cyngorau Tref a Chymuned.....</i>	<i>11</i>
<i>Astudiaeth achos 2: Gwelliannau ger Y Maes, Cricieth.....</i>	<i>15</i>
<i>Astudiaeth achos 3: Gwelliannau caeau chwarae.....</i>	<i>22</i>
<i>Effaith prosiect Gwynedd Ni</i>	<i>28</i>
<i>Crynodeb</i>	<i>29</i>

Cyflwyniad

Un o'r blaenoriaethau Cyngor Gwynedd rhwng 2023 a 2028 yw adfywio canol trefi dros y Sir. Yn ddiweddar, bu i'r Cyngor yn cynnal ymgynghoriaeth estynedig wrth baratoi Fframwaith Adfywio Gwynedd sy'n cael ei gefnogi gan 13 cynllun ardal yn y sir, ac wrth adnabod blaenoriaethau unigol ar gyfer pob un o'r ardaloedd hyn. Thema gyffredin a gododd ym mhob cynllun ardal yw'r angen i adfywio canol trefi.

Yn 2025, llwyddodd Cyngor Gwynedd sicrhau cyllid o £1,278,000 o'r Gronfa Ffyniant Gyffredin i gyflawni rhaglen Gwynedd Ni, sy'n cynnwys nifer o gynlluniau a fyddai'n arwain at yr adfywio o gymunedau a chanol trefi ar draws Gwynedd. Gobeithir y bydd y gwaith hwn yn creu bwrlwm yn y cymunedau.

Nod y prosiect hwn yw uwchraddio'r seilwaith o drefi yn yr ardal ac ailbwrpasu neu ysbrydoli defnyddiau newydd i strwythurau sy'n bodoli eisoes. Gallai hwn denu buddsoddiad mewn amrywiol meysydd, gan gynnwys addysg, y celfyddydau, hamdden, neu hyd yn oed gweithio.

Ym mis Tachwedd 2024, cafodd arweinwyr cynllun eu gofyn gan y rhaglen CFFG i adnabod unrhyw gyfleoedd i ymestyn unrhyw weithgareddau ar gyfer 2025/2026. O ganlyniad o nifer o sesiynau sgopio ar draws adrannau Cyngor Gwynedd, ynghyd â'r ystyriaethau a gododd o brosiect Ardal Ni, cafodd rhaglen o gynlluniau tymor byr ei hadnabod. Ffurfiodd y rhaglen hon y sail o raglen Gwynedd Ni hon sy'n cael ei gwerthuso yn yr adroddiad hwn.

Y briff

Cafodd Lafan ei gomisiynu gan Gyngor Gwynedd i gynnal gwerthusiad ysgafn ar raglen Gwynedd Ni. Nod y comisiwn hwn oedd creu cynllun gwerthuso a chasglu data o aelodau allweddol sy'n gysylltiedig i'r prosiect, a chreu adroddiad gwerthuso dwyieithog.

Cafodd y gwaith gwerthuso ei gynnal rhwng mis Hydref 2025 a mis Ionawr 2026, a chyflwynwyd yr adroddiad hwn ym mis Chwefror 2026.

Model rhesymeg a fframwaith gwerthuso

Yn unol â'r anghenion CFFG, rydym wedi datblygu model rhesymeg sy'n cysylltu cyd-destun y rhaglen â'i mewnbynnau, gweithgareddau, allbynnau, a chanlyniadau dymunol. Mae'r model rhesymeg hwn mewn ffurf Theori Newid.

Mae'r gwerthusiad hwn yn asesu perfformiad Gwynedd Ni yn erbyn targedau, effeithiolrwydd y rhaglen a'i effaith ar y cymunedau. Mae'r tabl isod yn dangos themâu'r gwerthusiad a chwestiynau sy'n berthnasol â nhw:

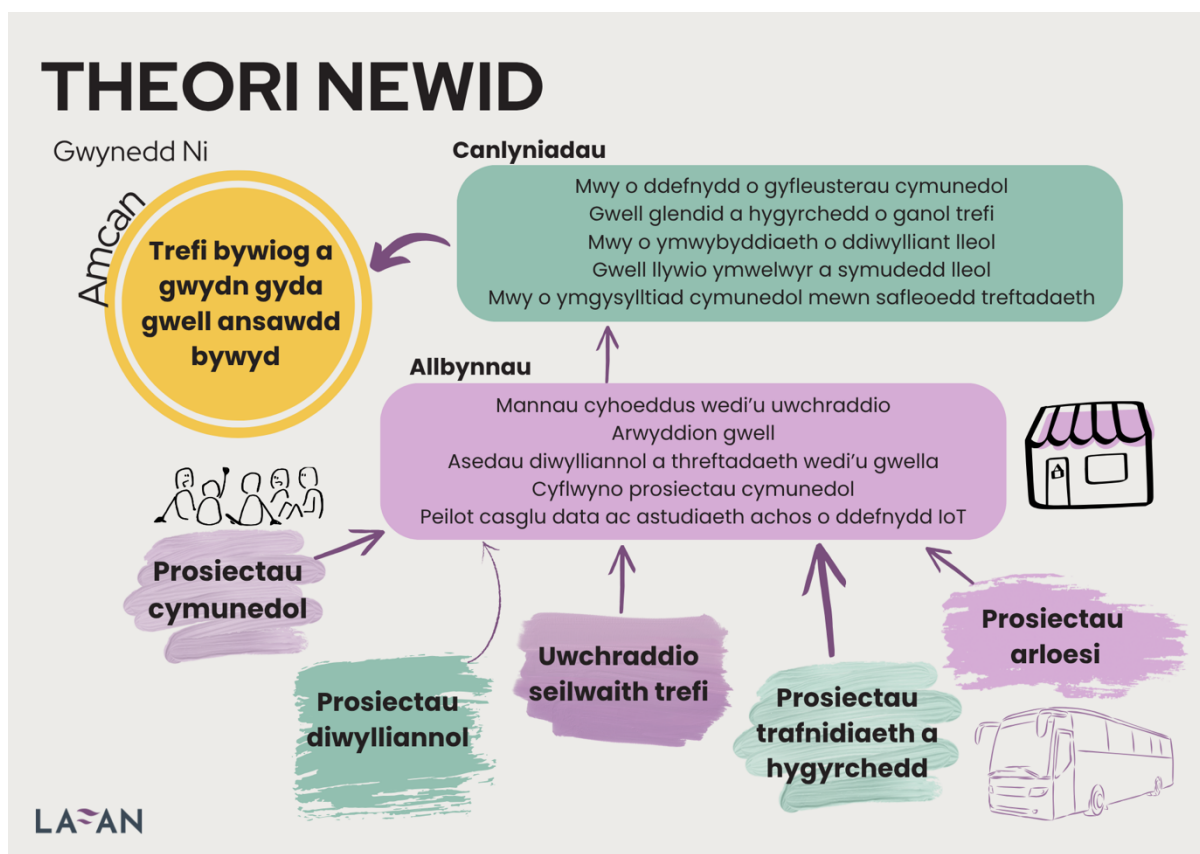
Thema	Cwestiwn
Perfformiad yn erbyn targedau	<ul style="list-style-type: none"> • Sut wnaeth y rhaglen berfformio yn erbyn ei thargedau?
Effeithiolrwydd y rhaglen	<ul style="list-style-type: none"> • Sut gafodd y prosiectau ei gylawni? • Beth weithiodd yn dda wrth gyflawni'r prosiect? • Beth ydy'r gwersi a ddysgwyd?
Effaith y rhaglen	<ul style="list-style-type: none"> • Beth ydy canlyniadau'r prosiect? • Oedd unrhyw canlyniadau annisgwyl?

Methodoleg

Er mwyn casglu data, rydym wedi gwneud y canlynol:

- Adolygu dogfennau sy'n berthnasol â'r cynllun, gan gynnwys adroddiadau cynnydd, a ffurflenni cwblhau prosiect
- Cyfweid â 5 cynrychiolydd cyngor tref dros y ffôn er mwyn casglu mewnwelediadau ar ei brofiad cyflawni prosiectau wedi'u cefnogi gan y Gronfa Cynghorau Tref a Chymuned.
- Cyfweid â 3 cynrychiolydd prosiect i gasglu mewnwelediadau ar gyflawni eu cynlluniau.
- Cynnal holiadur ar lein wedi'i gyfeirio at fusnesau yng Nghricieth

Trosolwg o'r rhaglen

Theori newid y prosiect

Cafodd rhaglen Gwynedd Ni ei hariannu drwy Gronfa Ffyniant Gyffredin y DU (CFfG) ochr yn ochr â chyfanswm o £162,673.32 o arian cyfatebol: £79,473.32 o Raglen Trawsnewid Trefi Llywodraeth Cymru, a £83,200 o Gyngor Gwynedd. Mae'r grant CFfG yn werth £1,278,000, sy'n cynnwys £1,005,125.16 o gyllid cyfalaf a £272,874.84 o gyllid refeniw.

Mae mewnbynnau eraill y rhaglen yn cynnwys gwaith gan contractwyr ac ymgynghoryddion.

Mae'r mewnbynnau uchod yn bwydo i fewn y gwahanol gynlluniau sy'n rhan o'r rhaglen. Gellir didoli'r cynlluniau hyn yn bum categori, gyda rhai ohonynt yn disgyn i sawl math o gategoriâu:

1. Prosiectau cymunedol
2. Prosiectau diwylliannol
3. Uwchraddio seilwaith trefi
4. Prosiectau trafndiaeth a hygyrchedd
5. Prosiectau arloesi

Disgwylir i'r cynlluniau a nodwyd wrth ddylunio'r rhaglen gynhyrchu'r canlynol yn y tymor byr:

1. Mannau cyhoeddus wedi'u huwchraddio
2. Arwyddion gwell
3. Asedau diwylliannol a threftadaeth wedi'u gwella
4. Cyflwyno prosiectau cymunedol
5. Peilot casglu data ac astudiaeth achos ar ddefnydd IoT

Yn y hirdymor, disgwylir rhaglen Gwynedd Ni gyrraedd yr isod:

1. Mwy o ddefnydd o gyfleusterau cymunedol
2. Gwell glendid a hygyrchedd o ganol trefi
3. Mwy o ymwybyddiaeth o ddiwylliant lleol
4. Gwell llywio ymwelwyr a symudedd lleol
5. Mwy o ymgysylltiad cymunedol mewn safleoedd treftadaeth.

Gosodwyd cyfres o dargedau yn seiliedig ar fframwaith CFfG. Mae'r tabl isod yn dangos y dangosyddion allbwn a chanlyniad sy'n berthnasol i'r rhaglen a'u targedau:

Allbynnau	
Disgrifiad o'r dangosyddion	Targed
OP03 Faint o dir cyhoeddus sy'n cael ei greu neu ei wella	1,100m ²
OP05 Nifer yr amwynderau/cyfleusterau a grëwyd neu a wellwyd	22
OP07 Cyfanswm hyn llwybrau beicio neu lwybrau troed newydd neu well	1km
OP25 Nifer y sefydliadau sy'n derbyn grantiau	64
OP28 Nifer yr astudiaethau dichonoldeb a ddatblygwyd o ganlyniad i gefnogaeth	9
Canlyniad	
Disgrifiad o'r dangosydd	Targed
OC02 Mwy o ddefnydd o lwybrau beicio neu droed	500 o bobl

Nod cyffredinol y rhaglen yw gwella ffabrig canol trefi ar draws Gwynedd fel rhan o ymdrech ehangach y Cyngor i adfywio'r ardaloedd hyn. Mae'r rhaglen yn rhan o gyflawni blaenoriaethau Cynllun y Cyngor 2023-2028 sy'n nodi adfywio canol trefi fel maes polisi allweddol.

Yn y pen draw, y bwriad yw denu defnyddiau newydd i ganol trefi, a thrwy hynny agor y drws i fuddsoddiad pellach a manteision economaidd sylweddol i'r cymunedau lleol. Yr amcan hirdymor y rhaglen yw datblygu trefi bywiog a gwydn gyda gwell ansawdd bywyd.

Cynlluniau a gyflawnwyd

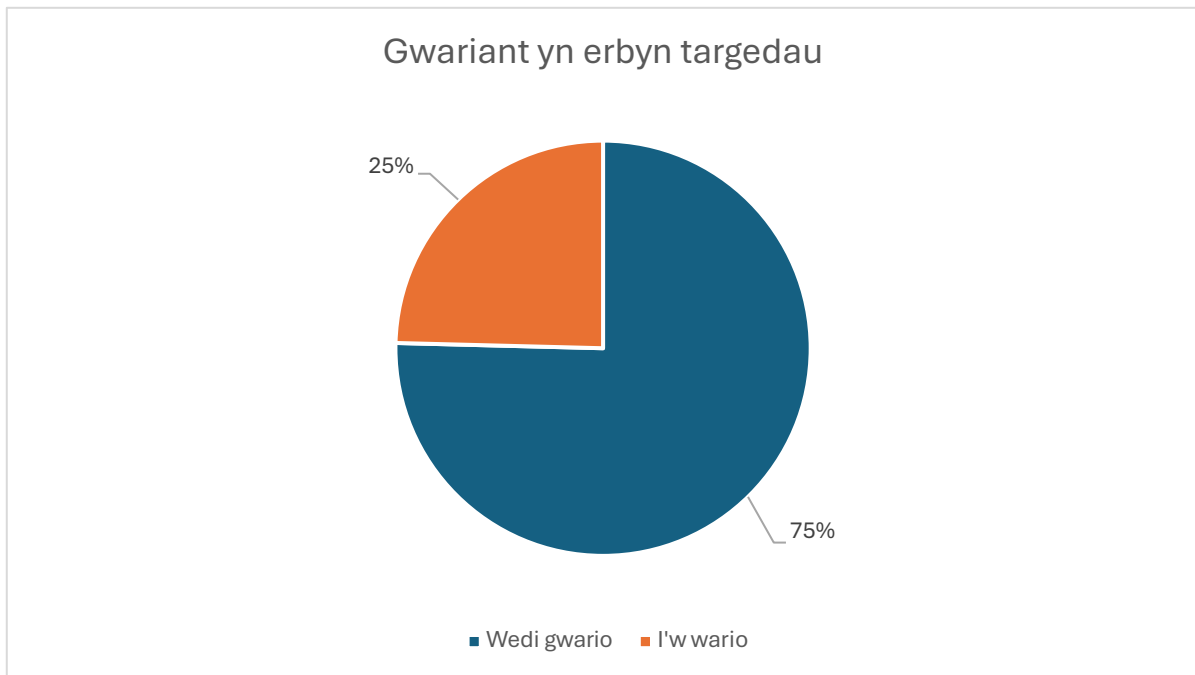
Mae'r tabl isod yn dangos y cynlluniau i gyd sy'n rhan o raglen Gwynedd Ni.

Cynllun	Cyllideb SPF wedi ymrwymo	Cyllideb wedi hawlio	Statws (o fis Mawrth 2026)
<p>Cronfa Cynghorau Tref a Chymuned</p> <p>Pwrpas y gronfa yw cefnogi Cynghorau Tref a Chymuned i ddatblygu a gweithredu prosiectau sy'n diwallu anghenion eu cymuned. Byddai hyn yn caniatáu i'r Cynghorau Tref a Chymuned chwarae rôl sylweddol wrth gyfrannu at adfywio eu cymunedau</p>	£341,998.94	£322,100.56	Yn fyw
<p>Trefi Llechi 2</p> <p>Cynllun fydd yn cynnwys cwblhau'r cynllun arwyddion i drefi llechi Gwynedd ynghyd a datblygu cynllun i ddehongli y celf mewn 4 tref (Llanberis, Blaenau Ffestiniog, Penygroes, a Phorthmadog)</p>	£115,000	£115,000	Wedi'i gwblhau
<p>Ychwanegu gwerth i gynllun Ceir Gogledd</p> <p>Ychwanegu gwerth i gynllun Ceir Gogledd drwy osod meinciau a chyflwyno cysylltiad cyfleustodau.</p>	£9,100	£5,000	Yn fyw
<p>Gwelliannau i gaeau chwarae</p> <p>Uwchraddio 7 cae chwarae yng Ngwynedd, gan gyflwyno offer newydd sydd yn hygyrch i bawb, a</p>	£76,000	£76,000	Wedi'i gwblhau

gwaith lefelu i sicrhau defnydd ym mhob tywydd.			
Gwelliannau toiledau cyhoeddus Uwchraddio 2 toiled cyhoeddus yng Ngwynedd, drwy osod cyfarpar newydd a chyflawni gwaith strwythurol i'w gwneud yn ddiogel i'r cyhoedd.	£234,000	£92,614.97	Yn fyw
Gwaith glanhau gorsafoedd bysus a gosod feinyls Prosiect i osod 'finyls' ar orsafoedd bysiau bydd yn cynnwys Bangor, Caernarfon, Porthmadog, Blaenau Ffestiniog, Bermo a Pwllheli. Bydd y gwaith hefyd yn cynnwys glanhau'r gorsafoedd.	£29,598.88	£29,598.88	Wedi'i gwblhau
Gweithredu rhannau o gynllun Coach Park Caernarfon Creu taenlen gyfathrebu ar gyfer bysus sy'n ymweld â'r dref.	£5,100	£5,000	Yn fyw
Gwelliannau priffyrdd ardaloedd hanesyddol Caernarfon Ailosod llechi a cherrig granit ym Maes Caernarfon.	£50,000	£34,000	Yn fyw
Gwelliannau a dehongli llwybr Cob Crwn, Porthmadog Bydd gwaith uwchraddio a gwella i 0.7km o'r llwybr presennol ac bydd 0.3 km o lwybr o'r newydd yn cael eu greu.	£49,600		Wedi cael estyniad
Strategaeth arwyddo Bala Penodi ymgynghorwyr i gynllunio, datblygu a dylunio strategaeth arwyddo i Dref Y Bala.	£10,206	£7,776	Yn fyw
Gwaith rhagbaratoi i welliannau Roman Camp, Bangor	£12,000	£12,000	Wedi'i gwblhau

Gwaith datblygu i greu dyluniad newydd yn y Gwersyll Rhufeinig ym Mangor, gyda'r nod o wella mynediad a darparu arwyddion er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r safle hanesyddol.			
Astudiaeth dichonoldeb: Uwchraddio ffin Storiel Astudiaeth dichonoldeb i archwilio sut y gellir cysylltu Storiel a Pontio yn well ym Mangor, gyda nod o wella profiad trigolion ac ymwelwyr.	£20,500	£20,500	Yn fyw
Arolwg parcio Caernarfon Comisiynu ymgynghorwyr i gario allan arolygon yn archwilio'r defnydd o feysydd parcio Caernarfon.	£4,550	£4,550	Wedi'i gwblhau
Strategaeth arwyddo Pwllheli Penodi ymgynghorwyr i gynllunio, datblygu a dylunio strategaeth arwyddo i Dref Pwllheli.	£10,000	£6,695.25	Yn fyw
Astudiaeth dichonoldeb i'r llyfrgell ym Mlaenau Ffestiniog Penodi ymgynghorwyr i gwblhau astudiaeth opsiynau ar gyfer adleoli'r llyfrgell.	£14,974	£14,974	Wedi cwblhau
Peilot: Rhyngrwyd y Pethau Gwynedd Prosiect peilot i brynu ystod o synwryddion IoT fydd yn casglu data am yr amgylchedd a gofal. Bydd y data'n cael ei ddefnyddio i lunio astudiaethau achos er mwyn cyfiawnhau cyllid pellach ar gyfer datblygiadau yn y dyfodol.	£63,075	£38,542.72	Yn fyw

Adroddiad asesu adnoddau Hamdden Bangor	£49,900	£34,260.50	Yn fyw
Gwelliannau i Maes Criccieth Ychwanegu gwerth i gynllun uwchraddio maes Criccieth.	£40,000	£40,000	Wedi'i gwblhau
Gwelliannau i adnoddau Tŷ Siamas, Dolgellau Gwelliannau i adnoddau Tŷ Siamas ynghyd a astudiaeth opsiynau ar gyfer y ganolfan.	£24,200	£24,200	Wedi'i gwblhau
Clwb Chwaraeon Madog Datblygu cynllun busnes a opsiynau cynlluniau pensaernïol ar gyfer Clwb Chwaraeon Madog.	£10,000		Wedi cael estyniad
Llwybr Lon Abersoch Uwchraddio y mynedfa traeth wrth ymyl maes parcio y golff	£26,000	£26,000	Wedi cwblhau
Astudiaeth Hwb Iechyd a Llyfrgell Bangor	£11,660	£1,674.84	Wedi cael estyniad
CYFANSWM	£1,207,462.82	£910,487.72	

Yn ôl y data yr ydym wedi casglu, hyd at 27/3/2026 mae cyfanswm o £910,487.72, sef 75% o'r gwariant, wedi'i defnyddio hyd yma.

Perfformiad y rhaglen

Mae'r tabl isod yn dangos sut mae'r rhaglen wedi perfformio yn erbyn ei thargedau:

Allbynnau				
Disgrifiad o'r dangosyddion	Targed	Hyd yma	Erbyn diwedd y prosiect (disgwyledig)	Sylwadau
OP03 Faint o dir cyhoeddus sy'n cael ei greu neu ei wella	1,100m ²	631m ²	741m ² +	Gall y nifer disgwyledig gynyddu yn ddibynnol ar brosiect Maes Caernarfon
OP05 Nifer yr amwynderau/cyfleusterau a grëwyd neu a wellwyd	22	7	21	
OP07 Cyfanswm hyn llwybrau beicio neu lwybrau troed newydd neu well	1km	0	1km	
OP25 Nifer y sefydliadau sy'n derbyn grantiau	64	13	55	Mae hwn yn cyfeirio at y nifer o Gyngorau tref a chymuned a wnaeth gais am y Gronfa. Yn y cyfanswm, gwnaeth 55 cyngor gais amdani.
OP28 Nifer yr astudiaethau dichonoldeb a ddatblygwyd o ganlyniad i gefnogaeth	9	0	9	
Canlyniad				
Disgrifiad o'r dangosydd	Targed	Hyd yma	Erbyn diwedd y prosiect	Sylwadau
OC02 Mwy o ddefnydd o lwybrau beicio neu droed	500 o bobl	0		Mae hwn yn ymwneud â nifer y bobl a fydd yn

				defnyddio'r llwybrau a ddatblygwyd fel rhan o brosiect Cob Crwn. Mae'r prosiect hwn wedi wynebu oedi ar y dechrau oherwydd y cais cynllunio ond mae wedi cael estyniad i fis Mehefin
--	--	--	--	---

Astudiaeth achos 1: Peilot cronfa Cyngorau Tref a Chymuned

Cefndir

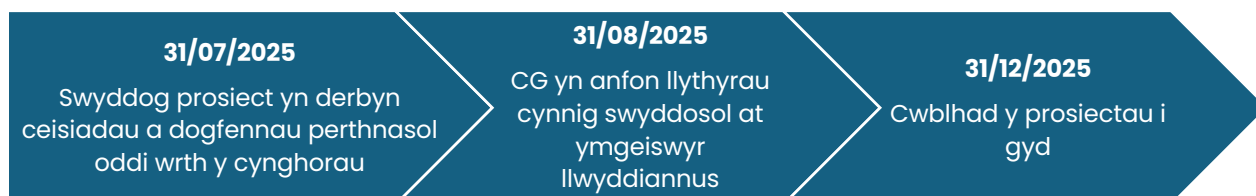
Cafodd £341,998.94 ei ymrwymo o gyllid CFFG i weinyddu'r Gronfa Cyngorau Tref a Chymuned fel cynllun peilot, sy'n cynnig cefnogaeth ariannol benodol i bob cyngor tref a chymuned ar draws y Sir. Bwriad y Gronfa yw lledaenu budd y CFFG yn y sir, a gwella ansawdd bywyd trigolion Gwynedd drwy gefnogi cynlluniau adfywio bach sy'n bwriadu gwneud hynny.

Yn ôl ei chanllawiau, pwrpas y Gronfa yw "gwella edrychiad, cyfleusterau, a bwrlwm trefi a phentrefi Gwynedd". Nid yw'r Gronfa'n cefnogi elfennau o dalu benthyciadau neu gostau craidd neu arferol fel cadw a chynnal, a chyflogi swyddi. Hefyd, nid yw'r Gronfa'n cefnogi gweithgareddau y tu allan i ffiniau'r cyngorau tref na weithgareddau sy'n hyrwyddo crefydd.

Cafodd y Gronfa ei dyrannu yn ôl dalgylch y cyngor tref neu gymuned. Mae uchafswm o £7,500 ar gael i gynghorau tref o lai na 1,000 o bobl, ond mae'r uchafswm hwn yn cynnydd i £9,000 i gynghorau tref sydd â rhwng 1,000 a 4,999 o bobl. O ran cynghorau tref o 5000 o bobl a mwy, mae uchafswm o £10,500 ar gael iddynt.

Cafodd y Gronfa ei chyflawni gan Alys Rees Jones a Rhian Elin George. Roedd Alys yn gweithredu fel cydlynnydd, gyda chyfrifoldebau fel cefnogi'r cynghorau drwy'r proses ceisio, monitro cynnydd, a chasglu dogfennau tystiolaeth a ffurflenni cwblhau prosiect. Ar y llaw arall, darparodd Rhian oruchwyliaeth uwch drwy ddatblygu unrhyw ganllaw a chefnogi'r panel asesu.

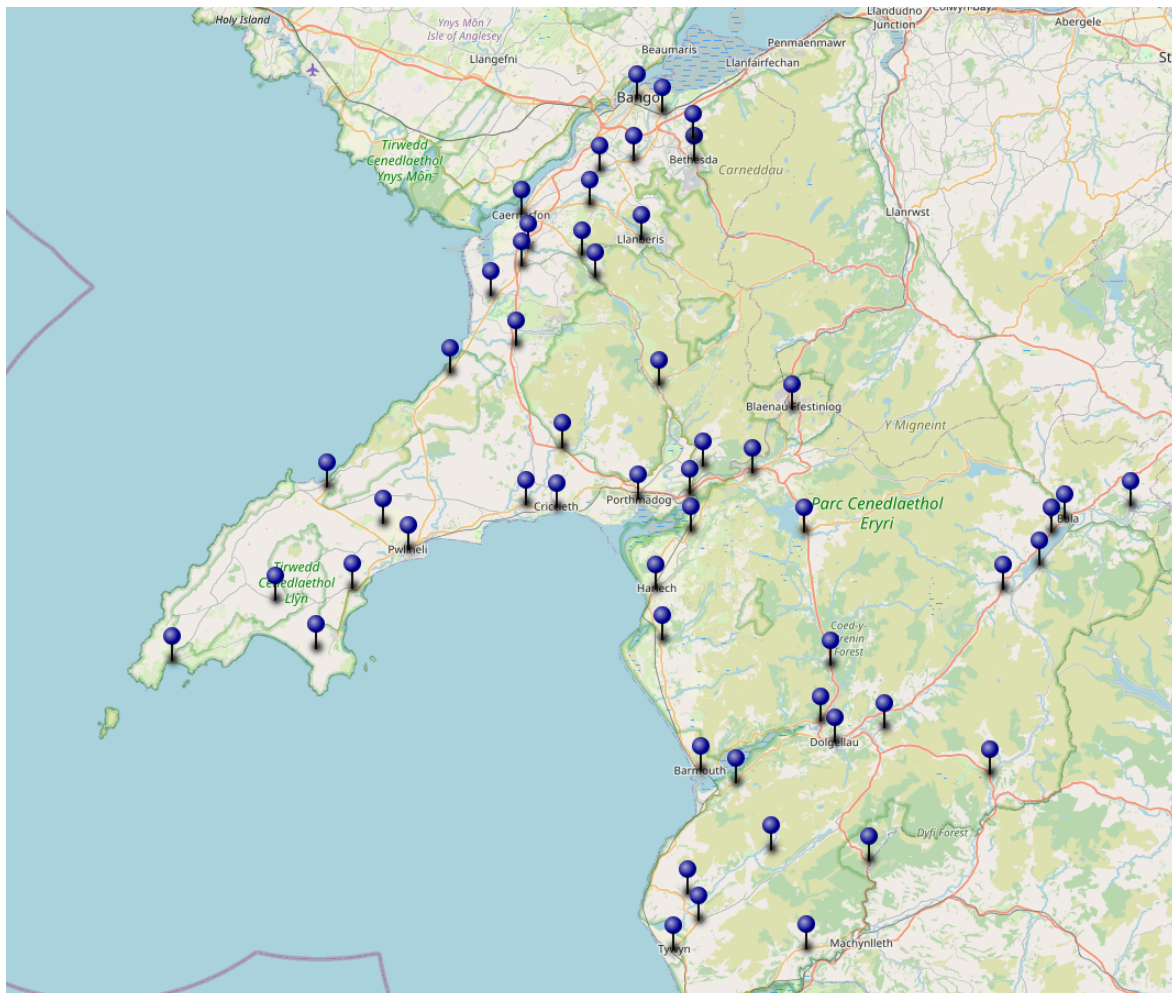
Mae'r siart isod yn dangos y dyddiadau allweddol o ran cynnal y Gronfa:

Cafodd y ceisiadau gan aelod y cabinet, dau swyddog, ac Alys Rees Jones.

Cyflawni'r gronfa

Mae'r Gronfa wedi cefnogi 55 o gynghorau tref ar draws y Sir. Mae'r map isod yn dangos lledaeniad budd y Gronfa gyda phob pin yn nodi lleoliad y cynghorau tref llwyddiannus:

Rydym wedi creu fersiwn rhyngweithiol o'r map uchod sy'n dangos y gwahanol brosiectau gan bob cyngor tref, a'r gyllideb a ymrymwyd iddynt.¹

Arferion da

Yn ôl y cyfweiliadau a'r holiadur y cynhaliwyd, mae'n amlwg bod y proses ymgeisio am y grant yn gadarnhaol iawn. Mae'r cynghorau wedi disgrifio'r proses fel "hawdd", "da iawn", a "briliant". Cafodd Alys ganmoliaeth hefyd yn ein cyfweiliadau â'r cynghorau.

Hefyd, mynegodd rhan fwyaf o gyfranogwyr yn y cyfweiliad bod nhw'n teimlo eu bod nhw'n cael eu cefnogi'n dda: roedd gan bawb gysylltiad uniongyrchol ag Alys

¹ <http://u.osmfr.org/m/1338626/>

i gael cymorth i lenwi ffurflenni. Pan gododd unrhyw broblemau neu gwestiynau, roedd yr ymatebion yn brydlon, ac mae un cyfranogwr wedi disgrifio'r cyfathrebu drwy gydol cyflawni fel un "rhagorol".

Heriau

Er bod yr adborth cyffredinol yn gadarnhaol, cododd y cynghorau rhai o heriau a wnaethom wynebu.

O ran gwneud cais am y grant, roedd rhai o'r cynghorau yn cael trafferth gyda ffenestr y cais. Ar sail yr atebion yr ydym wedi derbyn yn y cyfweiliadau, amser ydy'r peth mwyaf heriol a wynebodd y cynghorau. Mynegodd un cyngor nad oedd ffenestr y cais yn caniatáu digon o amser i ymgynghori â chymunedau'n iawn. Hefyd, dwedodd ymatebwr arall yr oeddent angen mwy o amser i gasglu dyfynbrisiau. Her arall a oedd yn wynebu rhai o gynghorau ydy'r ffaith eu bod yn cyfarfod yn fisol, a allai fod wedi golygu nad oedd digon o oruchwyliaeth ar y broses ymgeisio.

Yn ogystal â hyn, o ran dyfynbrisiau, mynegodd un cyngor nad yw'r gofyniad am dri dyfynbris yn realistig mewn ardaloedd gwledig lle nad oes llawer o ddarparwyr.

O ran gwireddu'r prosiectau, adroddodd y rhan fwyaf o gynghorau ychydig neu ddim rhwystrau o gwbl. Pan gododd problemau, oedi gan gontractwyr oedd y mater mwyaf cyffredin. Cafodd problemau o ran logistaidd eu codi sawl gwaith hefyd, er enghraifft storio hen offer dros dro, neu gydlynu gwirfoddolwyr.

Wedi dweud hynny, mynegodd pob un ei fod Cyngor Gwynedd yn ddeallus ac yn gefnogol pan ddigwyddodd oediadau.

Effaith ar y gymuned

Roedd y prif effeithiau ar y gymuned yn cynnwys:

- Hygyrchedd gwell, er enghraifft llwybrau hygyrch a chadeiriau olwyn i draethau
- Caeau chwarae mwy diogel i blant
- Mannau cyhoeddus mwy deniadol

Pwysleisiodd llawer o gynghorau na fyddai eu prosiect wedi digwydd heb gefnogaeth y Gronfa.

Gwersi a ddysgwyd

Ar sail canfyddiadau ein cyfweiliadau â'r cynghorau, dyma'r gwersi a ddysgwyd o gyflawni'r Gronfa:

Mae cefnogaeth gyson, ymatebol, a chyfeillgar yn gwneud gwahaniaeth mawr.

Mynegodd yr ymatebwyr eu bod yn gwerthfawrogi cael cyngor da gan Gyngor Gwynedd gyda'r agwedd o fod eisiau i ymgeiswyr lwyddo. Mae hwn wedi bod o help yn arbennig i gynghorau bach gyda chapasiti cyfyngedig. Mae hyn yn dangos pwysigrwydd o gefnogaeth. Felly, byddai'n dda cynnal y safon hon o gefnogaeth ar gyfer prosiectau tebyg yn y dyfodol.

Cadwch brosesau mor syml â phosib. Mynegodd rhai ymatebion yn ein cyfweiliadau eu bod yn gwerthfawrogi'r ffaith bod hawlio a chyflwyno tystiolaeth yn broses syml. Hefyd, dwedodd rhai ymatebwyr yr oedd Cyngor Gwynedd yn eithaf hyblyg wrth gyflawni'u prosiectau, a allai gael ei weld pan roedd Cyngor Gwynedd yn ddeallus ynglŷn ag oedi contractwyr ac yn caniatáu addasiadau bach i'w prosiectau nhw.

Fodd bynnag, mae lle i symleiddio'r broses ymgeisio o ran caffael. Rydym wedi clywed yr oedd y gofyniad i gasglu tri dyfynbris yn afrealistig ar gyfer rhai cymunedau gwledig, lle mae cyfyngiadau ar opsiynau. Rydym yn ymwybodol bod hwn yn rhan o reolau caffael i'r awdurdodau lleol, felly byddem yn awgrymu i lunwyr polisïau ystyried gweithio'n agos gyda chynghorau sir i greu eithriadau i'r rheol hon ar gyfer cymunedau fel y rhain yng Ngwynedd.

Angen mwy o amser i gynghorau wneud eu ceisiadau. Mynegodd rhai o gynghorau bod y terfynau amser i gyflwyno cais yn dynn, yn enwedig gan gynghorau sy'n cyfarfod yn fisol. Hefyd, nid oedd y ffenestr i wneud cais yn ddigon i rai cynghorau a oedd angen amser i gynnal ymgynghoriad â'r gymuned. Wrth gwrs, mae cyfnod y rhaglen ariannu gan Lywodraeth y DU wedi dylanwadu ar y ffenestr ymgeisio, felly rydym yn argymhell i lunwyr grantiau i ystyried y ffactorau hyn wrth lunio grantiau tebyg yn y dyfodol.

Astudiaeth achos 2: Gwelliannau ger Y Maes, Cricieth

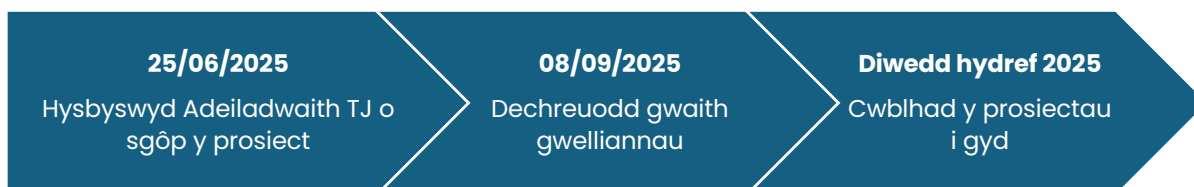
Cefndir y prosiect

Estyniad gwaith dan Raglen Canol Trefi: Gosod Sylfaen ar gyfer Buddsoddiad, Balchder a Bwrlwm a arianwyd gan y GFFG yn 2024/25 oedd y gwelliannau ger Y Maes yng Nghricieth. Cafodd y cynllun hwn ei rannu i ddau wedd oherwydd nad oedd digon y gyllideb ar gael o fewn y rhaglen blaenorol i wneud yr holl welliannau.

Mae'r ardal a gafodd ei gwella fel rhan o'r prosiect Gwynedd Ni wedi'i lleoli gerllaw Y Maes yng Nghricieth. Marchnad bwyd stryd newydd yw Y Maes, a chafodd ei agor i'r cyhoedd yn 2025. Mae Y Maes wedi elwa o gyllid a ddarparwyd trwy raglenni eraill sydd wedi derbyn cefnogaeth ariannol drwy grantiau cefnogi busnes Cyngor Gwynedd yn flaenorol. Ar ôl cael ei agor, daeth angen i wella ymddangosiad y gofod cyfagos er mwyn gwella'r amgylchedd cyffredinol a'r profiad i drigolion ac ymwelwyr.

Yn 2025, cafodd uchafswm o £40,000 ei neilltuo i'r gwaith hwn, a chafodd y gwaith ei gyflawni gan Adran Priffyrdd, Peirianeg, ac YGC (Ymgynghoriaeth Gwynedd Consultancy) Cyngor Gwynedd. Cafodd y tendr i gynnal y gwaith ei wobrwyo i gwmni Adeiladwaith TJ Construction.

Mae siart isod yn dangos cynnydd y gwaith:

Gwaith a wnaed

Er mwyn cyflawni'r gwaith, cafodd rhestr o weithgareddau eu nodi. I ddechrau, roedd angen i glirio'r safle trwy dynnu'r *block paving* presennol a chloddio cyfanswm o 220mm o ddyfnder i ddarparu ar gyfer yr arwyneb newydd.

Delwedd 1: Yr ardal cyn y gwelliannau gyda'r hen "block paving"

Ar ôl hynny, cafodd arwyneb newydd sy'n rhwymo â resin ei hadeiladu. Hefyd, gwnaethant roi a gosod ymylon newydd i ffinio'r arwyneb newydd gyda slabiau palmant concrit.

Delwedd 2: Arwyneb newydd wrthi'n cael ei gosod ar ôl tynnu'r hen arwyneb

O'r diwedd, cafodd meiciau newydd eu gosod ar sylfeini concrit.

Delwedd 3: Meiciau newydd wedi'u gosod ar yr arwyneb newydd

Heriau a rhwystrau

Un her a gododd yn ystod cyflawni'r prosiect oedd rheoli disgwyliadau'r gwahanol rhanddeiliaid. Roedd y prosiect yn cynnwys adborth gan Gyngor Tref Cricieth, busnesau lleol, grwpiau cymunedol fel *Criccieth in Bloom*, a thrigolion y dref. Roedd gan bob grŵp eu blaenoriaethau eu hunain, a mynegodd Gareth a reolodd y prosiect ei fod yn heriol wrth wneud siŵr bod pawb yn hapus. Roedd hefyd rhaid iddo fe wrthsefyll ceisiadau y tu allan i sgôp y prosiect, fel gosod mwy o goed, ac roedd hyn wedi atal y sgôp rhag ymledu.

Rheoli cyllid oedd her arall i'r gwaith. Roedd angen i gyflawni'r prosiect o fewn pot cymharol fach o arian. Cyflawnwyd rhai arbedion cost cychwynnol mewn meysydd fel deunydd *subbase*, ond cafodd y rhain eu gwrthbwysu gan gostau uwch mewn mannau eraill, fel y strwythurau concrit a sylfaen.

Roedd pwys i gwblhau'r prosiect cyn y gaeaf. Roedd yr arwyneb resin angen amodau tymheredd penodol er mwyn cael ei gosod yn llwyddiannus, felly roedd y tîm yn gorfod cwblhau'r gwaith arwynebu cyn i'r tywydd fynd yn oerach. Roedd hwn yn golygu nad oedd lle i fod yn hyblyg o ran amserlennu, ac roedd yna bwysau i gwblhau'r gwaith o fewn ffenestr dynn.

Yn olaf, dylanwadodd llwyddiant o'r gwaith yn yr ardal yn 2024 ar gyflawni'r gwaith yn y cam presennol, a gosododd hwn feincnod i'r gymuned. Nododd Gareth ei fod gan y rhanddeiliaid ddisgwyliadau uwch oherwydd hyn, ac roeddent yn awyddus i sicrhau parhad yr ansawdd dylunio. Roedd hwn wedi dylanwadu trafodaethau rhanddeiliaid a phenderfyniadau o ran dylunio drwy gydol y gwaith yn y cam hwn.

Arferion da

Un o gryfderau'r prosiect oedd y perthynas rhwng Cyngor Gwynedd a'r gymuned. Rydym yn deall bod cyfarfod cyson rhwng rheolwr y prosiect hwn a'r clerc o'r cyngor tref Cricieth, a hefyd, cafodd perchenogion busnes a chynrychiolwyr grwpiau cymuned eu cynnwys yn y trafodaethau. Mae'r berthynas hon wedi meithrin ymddiriedaeth ac yn gwneud siŵr bod pawb wedi'i alinio o ran disgwyliadau.

Hefyd, roedd y penderfyniad i aildefnyddio'r contractwr o'r cam cyntaf yn fanteisiol, gan fod nhw wedi bod yn gyfarwydd â'r safle a disgwyliadau'r gymuned.

Dangosodd y prosiect arferion da o ran cynllunio hefyd. Mae'r ardal wedi cael ei integreiddio i system rheoli asedau Adran Priffyrdd i sicrhau ei bod yn cael cynnal a chadw rheolaidd. Roedd dyluniad yr ardal ei hun yn fwriadol syml, yn cynnwys deunyddiau a gosodiadau y gellir eu cynnal a'r cadw'n hawdd.

Yn olaf, rydym yn nodi bod y prosiect wedi cael ei gwblhau ar amser ac o fewn y gyllideb a neilltuwyd.

Effaith y prosiect

Mae'r gwelliannau ar Y Maes wedi gadael effaith cadarnhaol iawn i'r gymuned yng Nghricieth. Yn ôl sgwrs gyda chlerc y cyngor tref dros ebost, nododd hi fod y Cyngor Tref wedi bod yn gwthio am y gwelliannau hyn am sawl blwyddyn, ac maent yn fodlon gyda'r buddsoddiad a'r canlyniad.

Ym mis Hydref 2025, cyhoeddodd Cricieth Creadigol 2 bostiad ar Facebook yn dathlu'r gwaith ar y Maes. Mae'r postiadau wedi derbyn 137 likes a 17 loves, gyda'r sylwadau i gyd yn fod yn gadarnhaol iawn (gweler y sgrinluniau isod)

Cricieth Creadigol - Creative Criccieth is in Criccieth. ...
 October 24, 2025 · 🎵 Collaboration · Music Byte · 🌐

Da gweld y gwaith ar y Maes wedi'i gwblhau - cydweithrediad rhwng Cyngor Gwynedd a'r Cyngor Tref ★
 Great to see the work on the Maes completed- collaboration between Cyngor Gwynedd and the Town Council ★

122 21 comments 8 shares

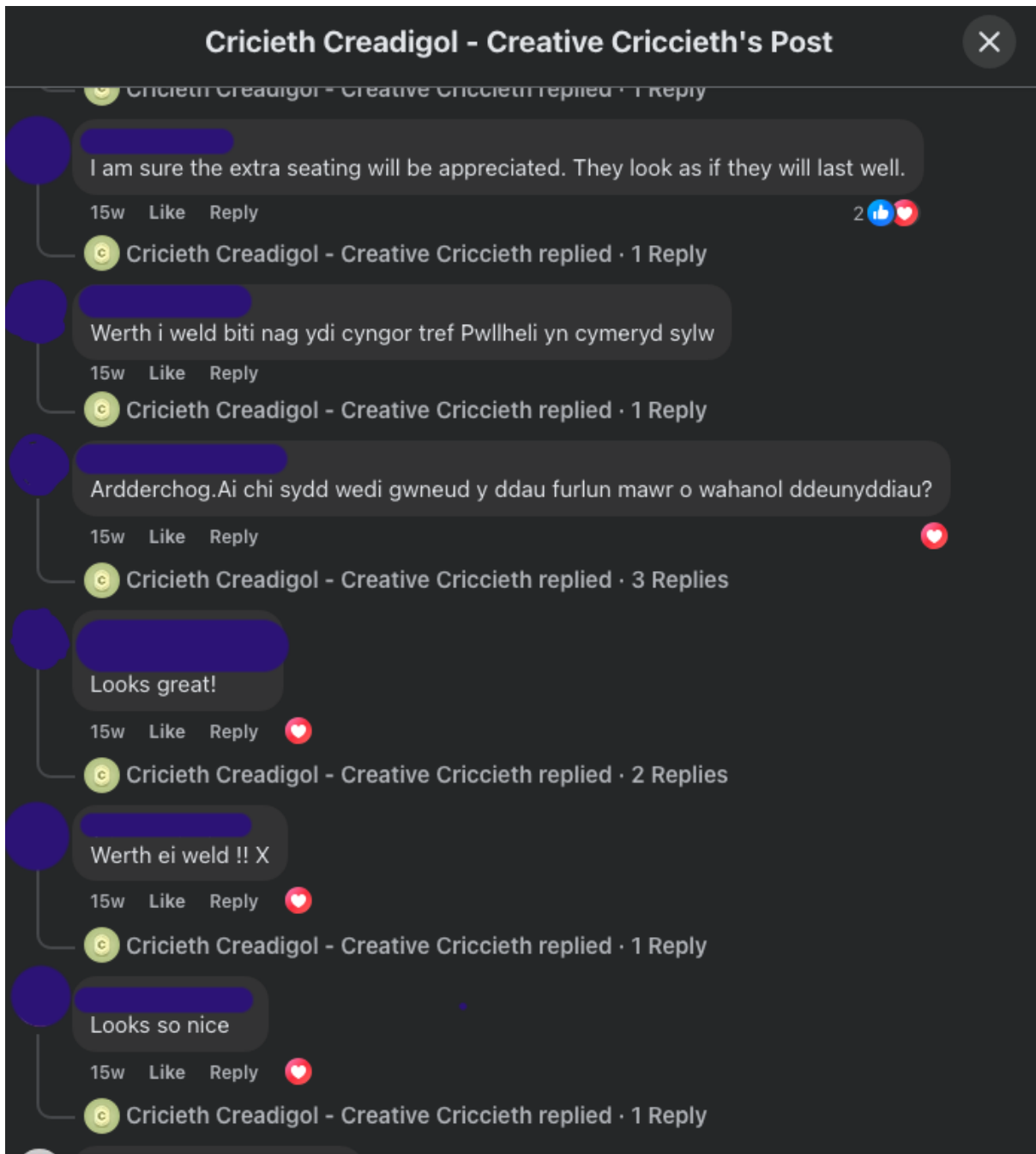
Like Comment Share

View more comments

[Profile] Calon Cricieth ? Pardon my Welsh.
 15w Like Reply

Cricieth Creadigol - Creative Criccieth (Author)
 yes indeed 😊
 15w Like Reply

Delwedd 4: Sgrinlun o bostiad ar Facebook yn dathlu'r gwaith ar Y Maes

Delwedd 5: Sgrinlun yn dangos ymatebion i'r gwaith ar Y Maes

Gwersi a ddysgwyd

Ar sail ein cyfweiliad â Gareth, rydym wedi adnabod y gwersi a ddysgwyd canlynol:

Sefydlu llywodraethant clir o'r cychwyn cyntaf. Mae'r prosiect wedi dangos y pwysigrwydd o adnabod pwy sy'n gyfrifol am wahanol agweddau ar y prosiect, a phwy sydd â'r awdurdod i wneud penderfyniadau. Helpodd yr eglurder hwn gyda sefyllfaoedd lle'r oedd angen rheoli disgwyliaidau'r rhanddeiliaid sydd â gwahanol flaenoriaethau.

Glynu yn y briff. Mae Gareth wedi dangos y gwerth o lynu yn y briff. Fel y crybwyllwyd yn y pwynt uchod, roedd achlysuron lle ceisiodd rhanddeiliaid ychwanegu elfennau newydd i'r gwaith, ond ataliodd tîm Adran Priffyrdd y sgôp rhag ymledu a diogelu'r gyllideb.

Ailddefnyddio contractwyr lle bo'n bosib. Roedd ailddefnyddio'r contractwr yn effeithlon gan fod y tîm yn deall elfennau fel gwybodaeth a disgwyliadau lleol eisoes. Mae'n amlwg y gall parhad partneriaid cyflawni symleiddio rheoli prosiectau yn sylweddol a gwella cysondeb.

Creu perthynas da gyda'r rhanddeiliaid. Wrth gyflawni'r gwaith hwn, creodd Cyngor Gwynedd berthynas da gyda'r Cyngor Tref a grwpiau cymunedol eraill yng Nghricieth drwy gynnal cyfarfodydd rheolaidd gyda nhw. Gwnaeth hyn gryfhau perthnasoedd, gwella tryloywder, a helpu i osgoi unrhyw gamddealltwriaeth. Mewn geiriau eraill, mae cael perthynas da yn helpu i reoli disgwyliadau a chynnal ymddiriaeth gan y gymuned.

Astudiaeth achos 3: Gwelliannau caeau chwarae

Cefndir y prosiect

Cafodd £76,000 ei ymrwymo o gyllid CffG i gynnal gwaith uwchraddio ar 7 cae chwarae dros y sir. Nod y prosiect hwn yw gwella hygyrchedd y caeau chwarae hyn drwy osod offer newydd iddynt, a hefyd cynnal gwaith lefelu i sicrhau defnydd ym mhob tywydd. Cyflawnwyd y prosiect gan dîm a oedd yn cynnwys rheolwr asedau bwrdeistrefol, uwch beiriannydd bwrdeistrefol, archwilydd meysydd chwarae, a tri pheiriannydd cynorthwyol.

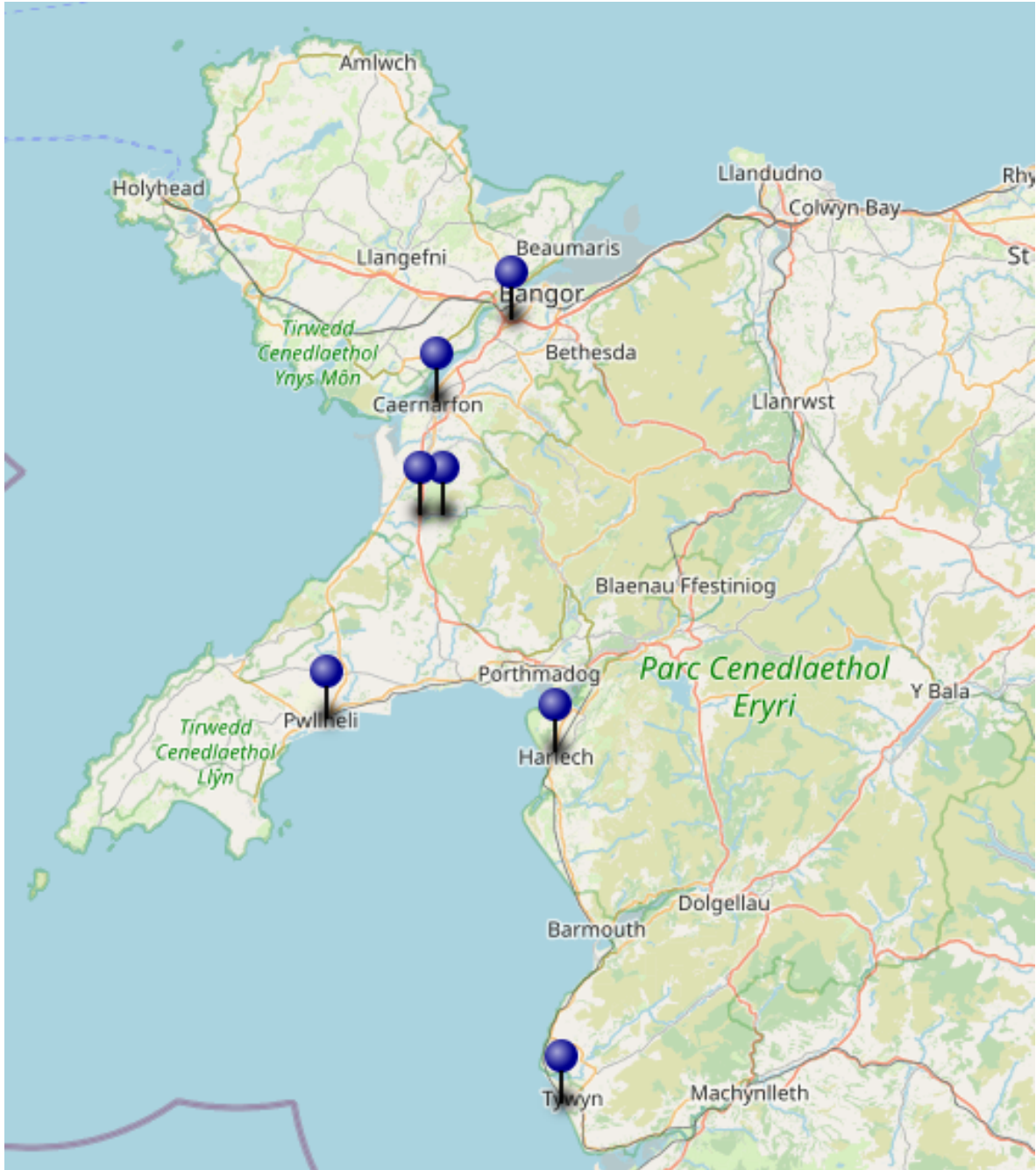
I ddechrau yn y cam cynllunio'r prosiect, roedd trafodaeth o fewn yr Uned Fwrdeistrefol o ran llefydd oedd wir angen offer chwarae newydd. Hefyd, ystyriodd y tîm uchod geisiadau gan y cyhoedd o ran gwelliannau caeau chwarae yr hoffent eu gweld yn eu cymunedau.

Y 7 cae chwarae a gafodd eu huwchraddio uw:

- 1) Marine Parade, Tywyn
- 2) Y Waun, Harlech
- 3) Cae Glyn, Caernarfon
- 4) Wembli, Pwllheli
- 5) Ffordd Cynan, Penrhosgarnedd
- 6) Hen Barc Sglefrio, Talysarn
- 7) Maes Chwarae Maes y Mor, Penygroes²

Mae'r map ar y dudalen drosodd yn dangos ble mae'r caeau chwarae wedi'u lleoli.

² Gan bod y prisiau yn rhatach na ddisgwyl, roedd dipyn o arian dros ben yn y cyfnod hawlio rhwng mis Hydref a mis Rhagfyr 2025, roedd y rheolwr prosiect yn gallu ychwanegu lleoliad arall i'r cynllun, sef y cae chwarae hwn ym Mhenygroes.

Delwedd 6: Map yn dangos lleoliadau'r caeau chwarae a uwchraddiwyd

Gwaith a wnaed

Cafodd y cwmnïau Wicksteed a GL Jones Playgrounds eu penodi i gynnal y gwaith uwchraddio ar y caeau chwarae yn Nhywyn, Harlech, Caernarfon, Pwllheli, a Phenrhosgarnedd yn ystod y cyfnod hawlio rhwng mis Gorffennaf a mis Medi 2025. Cafodd y gwaith hwn ei gwblhau erbyn mis Rhagfyr 2025.

Yn y cyfamser, roedd cais gan gynghorydd i blant Talysarn i ddefnyddio'r hen barc sglefrio ar gyfer gemau pêl. Cafodd contractwr ei benodi ym mis Hydref 2025 i gynnal gwaith tarmacio ar y safle i greu cwrt chwarae pêl. Cafodd y gwaith hwn ei gwblhau ddiwedd mis Ionawr 2026.

Roedd arian dros ben ym mis Rhagfyr 2025 achos bod yr offer chwarae wedi bod yn rhatach na'r disgwyl. Oherwydd hyn, ychwanegodd y rheolwr prosiect safle arall ym Mhenygroes i'r cynllun. Cafodd yr offer ei osod erbyn diwedd mis Ionawr 2026.

Dyma'r gwaith penodol a gyflawnwyd:

Marine Parade, Tywyn: Gosod ffram aml-bwrpas newydd

Y Waun, Harlech: Gosod *roundabout* ar gyfer cadair olwyn

Cae Glyn, Caernarfon: Gosod *basket swing*

Wembli, Pwllheli: Gosod net spinner

Ffordd Cynan, Penrhosgarnedd: Gosod roundabout ar gyfer cadair olwyn.

Yn ôl ein cyswllt ni, aeth y prosiect yn ymswyth heb unrhyw heriau, er inni nodi bod rhywfaint o'r gwaith yn ddibynol ar y tywydd a allai fod wedi achosi risgiau i'r gwaith.

Un arfer da yr ydym wedi adnabod yw'r proses cydweithredol wrth gyflawni'r prosiect. Yn fewnol, rydym yn deall bod y tîm wedi cael trafodaeth i nodi pa gaeau chwarae oedd angen mwy o sylw. Roedd hyn yn osgoi unrhyw fath o wneud penderfyniadau unochrog. Roedd y gymuned hefyd yn rhan o'r broses yn y cam cynllunio, gwelir hyn lle'r oedd y cyhoedd a chynghorwr yn gallu cyflwyno eu syniadau.

Arfer da arall yr ydym wedi adnabod yw ail-fuddsoddi'r gyllideb mewn prosiect arall, lle defnyddiwyd arian dros ben i ddarparu offer ychwanegol mewn cae chwarae arall ym Mhenygroes.

Gwersi a ddysgwyd

Ar sail y dogfennau a ddarparwyd inni, dyma'r gwersi a ddysgwyd o'r prosiect hwn:

Pwysigrwydd ymgysylltu cymunedol ystyrlon. Gwnaeth y prosiect elwi o syniadau a ddarparwyd gan aelodau'r gymuned a chynghorwyr lleol, a ddylanwadodd ar y math o offer a ddewiswyd a'r safleoedd a flaenoriaethwyd. Mae hyn yn dangos gwerth cynnal sianeli cyfathrebu â'r trigolion sy'n rhoi cipolwg lleol.

Gwerth bod yn hyblyg o fewn cyllideb y prosiect. Gan fod prisiau offer yn is na'r disgwyl, llwyddodd y tîm i ail-fuddsoddi'r arian sydd ar ôl mewn offer chwarae ychwanegol ar gyfer safle arall. Mae hyn yn tynnu llyw at sut y gall cynllunio ariannol addasadwy arwain at ganlyniadau gwell i'r gymuned.

Effaith prosiect Gwynedd Ni

Er bod llawer o elfennau rhaglen Gwynedd Ni yn dal i gael eu cyflwyno, mae tystiolaeth o effaith gynnar ar bobl, lleoedd, a systemau cyflawni.

Mae'r rhaglen wedi creu gwelliannau o ran hygyrchedd ac ansawdd mannau cyhoeddus. Mae yna gaeau chwarae wedi'u huwchraddio sy'n darparu cyfleoedd hamdden mwy cynhwysol i blant drwy osod offer hygyrch. Mae gwelliannau i ardaloedd cyhoeddus, fel y rhai ar Y Maes yng Nghricieth, wedi gwella profiad dyddiol o drigolion y dref. Mae adborth gan gynghorau tref a chymuned yn dangos bod yr ymyriadau hyn yn werthfawr, gan gyfrannu at fwy o falchder lleol. Yn bwysig, mynegodd sawl cyngor na fyddai eu prosiectau yn fod yn bosib heb gefnogaeth y cynllun.

O ran effaith ar lefydd yn yr ardal prosiect, mae'r rhaglen yn gwella ffabrig corfforol canol trefi trwy uwchraddio amwynderau a gwaith dichonoldeb paratoadol. Yn yr achos o'r Maes yng Nghricieth, mae'r gwelliannau wedi ategu buddsoddiadau cynharach. Er na ellir eto ddangos tystiolaeth o ganlyniadau tymor hir fel cynnydd economaidd neu gynnydd mewn nifer o ymwelwyr, gallai'r newidiadau hyn gynrychioli rhagflaenydd i'r amcanion adfywio ehangach yn y Sir.

Yn ogystal â hyn, mae yna effeithiau cynnar ar lefel system hefyd. Mae'r Gronfa wedi ymgysylltu â 55 o gynghorau ledled y Sir, gan dangos cyrhaeddiad eang. Mae adborth yr ydym wedi casglu yn gyson yn tynnu sylw at werth cefnogaeth ymatebol swyddogion a chyfathrebu clir. Mae hyn wedi cryfhau hyder cyflawni ymysg cynghorau llai ac wedi cyfrannu at berthnasoedd gwaith cadarnhaol rhwng y Cyngor a rhanddeiliaid lleol.

Casgliad

Mae gwerthusiad hwn yn dangos bod y Cyngor wedi llwyddo i osod sylfeini ar gyfer adfywio canol trefi a chymunedau ar draws Gwynedd. Er bod nifer o brosiectau'n dal ar ei gweill, mae tystiolaeth gynnar yn dangos gwelliannau i ansawdd mannau cyhoeddus, hygyrchedd, a phrofiad pobl leol.

Mae'r rhaglen wedi cyflawni cynnydd o ran uwchraddio seilwaith lleol, darparu cyfleusterau hygyrch, a chefnogi prosiectau cymunedol bach. Mae'r tair astudiaeth achos yn yr adroddiad hwn yn dangos y manteision i gymunedau lleol, ac yn amlygu gwerth dull gweithredu sy'n seiliedig ar gydweithio, cyfathrebu clir, a chefnogaeth barhaus gan swyddogion Cyngor Gwynedd.

Nid yw effaith economaidd ehangach y rhaglen yn gwbl weladwy eto, ond mae arwyddion cynnar yn awgrymu bod y gwelliannau cychwynnol yn gosod y sylfaen ar gyfer adfywiad hirdymor, gan sbarduno defnydd newydd o le, deny mwy o bobl i ganol trefi, ac agor y drws i fuddsoddiad pellach.